«Τα παιδιά του Φλεβάρη» απέναντι στο μένος των βασανιστών

Αγνωστες πτυχές του αντιδικτατορικού αγώνα ξεδιπλώνονται στο βιβλίο της Νάντιας Βαλαβάνη που μόλις κυκλοφόρησε – Οι μαρτυρίες, τα πρόσωπα και τα συναισθήματα

Του Λάμπρου Σταυρόπουλου

«Δεν χρειαζόταν σχεδόν ποτέ να χτυπάς ολόκληρη τη λέξη. Δεν έλεγες "σ' αγαπώ", όπως κλείναμε όλες μας τις συνομιλίες, έλεγες "σαγ..." κι ο διπλανός σου σού χτύπαγε ήδη ότι το 'χει "πιάσει". Ηξερε πως τον αγαπούσες, χωρίς να χρειάζεται να φτάσεις μέχρι το "ωμέγα" που ήταν ανοικονόμητο, καθώς κανονικά αντιστοιχούσε σε εικοσιτέσσερα χτυπήματα.

Πιο ειδική περίπτωση ήταν ο στάνταρ αποχαιρετισμός μετά την έκφραση της αγάπης μας. Εδώ χτυπούσαμε συνήθως μόνο δύο αρχικά που δεν τα διακόπταμε ποτέ, παρ' όλο που τ' αναγνωρίζαμε αμέσως, που έλεγαν πολλά, που σε συνθήκες κράτησης τα έλεγαν όλα: "Θ.Ν." – "Θα νικήσουμε"!». Ηταν τα ιδιότυπα «σήματα μορς» που ανταλλασσαν οι κρατούμενοι στα κελιά της Μεσογείων.

Τα υπερβατικά όρια

Το βιβλίο της **Νάντιας Βαλαβάνη** του αντιδικτατορικού αγώνα και της ανυπότακτης στάσης απέναντι στο μένος των βασανιστών της χούντας, που μόλις κυκλοφόρησε, υπό τον τίτλο «Θ.Ν. Ενα χρονικό για "τα παιδιά του Φλεβάρη" μισόν αιώνα αργότερα», α' τόμος (εκδόσεις ΤΟΠΟΣ), συγκλονίζει καθώς αναδεικνύει τα ανθρώπινα μεγέθη και τα υπερβατικά όρια όσων ύψωσαν αγέρωχα το ανάστημά τους μπροστά στα ανθρωπόμορφα κτήνη του «αόρατου» δικτάτορα Δημήτρη Ιωαννίδη, ο οποίος ανέτρεψε τον αρχιπραξικοπηματία *Γεώργιο Παπαδόπουλο* στις 25 Νοεμβρίου 1973, λίγες ημέρες μετά το αιματοκύλισμα της πρωικής εξέγερσης του Πολυτεχνείου. Στις σχεδόν αθέατες πτυχές του αντιδικτατορικού αγώνα ανήκει το αποκαλούμενο «χτύπημα του Φλεβάρη» (14.2-26.7.1974), το οποίο φωτίζει το βιβλίο αυτό: του πιο σημαντικού «χτυπήματος» εις βάρος του ΚΚΕ κατά τη διάρκεια της χούντας, για το οποίο επαίρονταν η Υποδιεύθυνση Γενικής Ασφάλειας Αθηνών, που από το 1971 είχε εγκαταλείψει την οδό Μπουμπουλίνας για να μεταφερθεί με όλο τον εξοπλισμό της στη Μεσογείων 12-14.

Η Ασφάλεια κατόρθωσε να διαλύσει το Κλιμάκιο Εσωτερικού της ΚΕ του ΚΚΕ και περίπου την ΚΝΕ και την Αντι-ΕΦΕΕ, συλλαμβάνοντας την ηγετική τριάδα του ΠΓ στο Κλιμάκιο Εσωτερικού (**Αντώνης Αμπατιέλος** ως επικεφαλής, **Νίκος Καλούδης** και **Μίνα Γιάννου**) και πολλά άλλα έμπειρα στελέχη του, πρακτικά διαλύοντας – μέσω εκατοντάδων συλλήψεων – τις οργανώσεις και τους μηχανισμούς της ΚΝΕ και της Αντι-ΕΦΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του παράνομου τυπογραφείου της εφημερίδας της, της Πανσπουδαστικής.

146 μέρες στην Ασφάλεια

Παραπέμφθηκαν να δικαστούν τον Σεπτέμβρη του 1974 στο Εκτακτο Στρατοδικείο Αθηνών – μια δίκη που δεν έγινε ποτέ, επειδή η τραγωδία της Κύπρου οδήγησε στις 23-24 Ιούλη 1974 στη Μεταπολίτευση και στην απελευθέρωσή τους από τις Φυλακές Κορυδαλλού δύο μέρες αργότερα. Η Νάντια Βαλαβάνη κρατήθηκε σε ηλικία 19,5 ετών στην Ασφάλεια από τις 14 του Φλεβάρη μέχρι τις 9 του Ιούλη του 1974, δηλαδή 5 μήνες παρά 4 μέρες ή 146 μέρες, τις πρώτες 127 απ' αυτές (μέχρι τον τερματισμό της ανάκρισης με την ατομική απαγγελία των κατηγοριών) σε απομόνωση.

Η αφήγηση, οι μαρτυρίες, τα πρόσωπα, οι χαρακτήρες, τα συναισθήματα, το πολιτικό πλαίσιο, οι άγνωστες πτυχές, τα τεκμήρια από τον φάκελο που διατηρούσε η Ασφάλεια, ξεδιπλώνονται με κάθε λεπτομέρεια και ανατρικιάζουν, όπως οι «Ανθρωποφύλακες» του Περικλή Κοροβέση.

Ο Κανέλλος στην υποδοχή

*«Ο **Κανέλλος** φώναζε κατακόκκινος, κραδαίνοντας την τσάντα μου με το ένα χέρι και μια από τις 5 προκηρύξεις που είχε βρει μέσα σ' αυτήν με το άλλο. Εκανε σαν να είχε μόλις διαβάσει το κείμενο της συγκεκριμένης προκήρυξης της Αντι-ΕΦΕΕ, που ξεκίναγε με τη φράση "Η αιματοβαμμένη Χούντα", συνδέοντας τα γεγονότα του Πολυτεχνείου με την υπό οργάνωση κινητοποίηση* (ο.σ.: είχε προγραμματιστεί για τις 17, 18, 19 και 20 Φεβρουαρίου 1974 η πρώτη απεργιακή κίνηση μέσα στα Πανεπιστήμια, η πρώτη μαζική κινητοποίηση μετά το Πολυτεχνείο). *Ηταν καμιά δεκαριά μέσα στο γραφείο, κι εκεί μπροστά τους και μπροστά στον **Παύλο(υ)** άρχισε να με βαράει, ξύλο χοντρό. Χαστούκια, κλωτσιές, άρπαγμα από τα μαλλιά και το κεφάλι να σκάει στον τοίχο και τα λοιπά. Αυτή νομίζω ήταν και για όλους λίγο-πολύ η υποδοχή στην Ασφάλεια, σκηνοθετημένη, δηλαδή, έτσι κι αλλιώς από πριν.*

Νάντια Βαλαβάνη, 14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1974. Η φωτογραφία για τη Σήμανση και τα Εγκληματολογικά Αλμπουμ της Ασφάλειας. Διακρίνεται το σοκ από τη στάνταρ διαδικασία «υποδοχής» στην Υποδιεύθυνση Γενικής Ασφάλειας Αθηνών, στη Μεσογείων 12-14

Παρά μία τεσσαράκοντα

Αν δεν βριοκόμουνα σε κατάσταση σοκ, θα κινδύνευα να βάλω τα γέλια, γιατί κατά βάση η κατάσταση ήταν κωμικοτραγική. Ο Κανέλλος με βάραγε κραδαίνοντας την προκήρυξη και φωνάζοντας "Η χούντα είναι ματοβαμμένη; Οι κομμουνιστές, όχι η Χούντα, είναι ματοβαμμένοι!" – καταγανακτισμένος, δηθεν, για τον άδικο χαρακτηρισμό, την ίδια ώρα μου έριχνε... παρά μία τεσσαράκοντα, ρωτώντας με στα ενδιάμεσα ποιος μου 'δωσε τις προκηρύξεις. Κι επειδή εγώ ενώ τις έτρωγα δεν έβγαζα μιλιά, συνέχισε να με βαράει κραυγάζοντας σαν μανιακός μέχρι να του πει ο Παύλος(υ): "Αο' την για τώρα, έτσι κι αλλιώς θα τα ξεράσει όλα".

Γενικότερα στην Ασφάλεια δεν χρειαζόταν να έχεις ιδιαίτερα οξυμένη την αίσθηση του χιούμορ για να διακρίνεις στις καταστάσεις το παράλογο και τον παραλογισμό ως κυρίαρχα στοιχεία». Τραγική ειρωνεία: στη Δίκη της Χαλκίδας των βασανιστών (11-30 Νοεμβρίου 1975), ο Κανέλλος και πολλοί άλλοι αθωώθηκαν...

Ο Μήτσος με το καδρόνι

*«Πίσω στο Γραφείο 509 εκείνη την Παρασκευή (...). Κι ήταν εκεί πάλι ο **Γκάνος*** (ο.σ.: ο υπαστυνόμος Α' που εκτελούσε χρέη «προσωπικού ανακριτή» της Βαλαβάνη), *πάλι ο **Μήτσος** ο Επιλοχίας (...) που έσπευσε να μου αναγγείλει: "Τώρα θα δοκιμάσεις το μαρτύριο του αργού θανάτου". Ενώσανε, λοιπόν, στη συνέχεια τις τρεις καρέκλες μαζί και με δέσανε με το σκοινί γαρδούμπα από το λαιμό μέχρι τα πόδια, έτσι ώστε από το κενό στην πλάτη της τελευταίας καρέκλας να εξέχουν στον αέρα τα πέλματά μου, και μου έκανε φάλαγγα ο Μήτσος με καδρόνι. Οχι με τον χάρακα που βάραγε τα γραφεία το πρωί, αλλά μ' ένα κανονικό ξύλινο καδρόνι. (...) Ξαναγύρισε αργότερα και επαναλήφθηκαν τα ίδια, μέχρι που κάποια στιγμή ο άλλος σταμάτησε να βαράει κάτω απ' τα πέλματα, με λύσανε και μ' έβαλαν να τρέχω μαζί με τον Μήτσο πάνω κάτω μέσα στο γραφείο.*

Εκεί μέσα στο γραφείο του Γκάνου, ο Επιλοχίας με χτύπαγε στην πάνω επιφάνεια των ποδιών, όπως έτρεχα μαζί του, μ' αυτό το ίδιο το καδρόνι που μου είχε κάνει φάλαγγα. Πότε πότε με βάραγε πάνω απ' τα ρούχα και στο σώμα, όπως τρέχαμε πάνω κάτω ανάμεσα στα γραφεία των διαφόρων που στεγάζονταν στο 509, μ' έναν βούρδουλα που είχε χρησιμοποιήσει και στον φάλαγγα. Είχε κι άλλα το ρεπερτόριο, με χτύπαγε με κλομπ κατευθείαν πάνω στα δάκτυλα των ποδιών, και για ποικιλία μου πάταγε μετά τα δάκτυλα με τα τακούνια του».

Περίμεναν σαν σκυλιά

Τα μαρτύρια συνεχίζονταν στο υπόγειο: *«Το υπόγειο ήταν γεμάτο αυτοκίνητα με συμβατικούς αριθμούς, ασφαλίτικα. Κοντά στον έναν τοίχο βρισκόταν ο πάγκος, σκοινιά, σιδερόβεργες και καδρόνια κάτω στο πάτωμα, βούρδουλες, ένας κουβάς σφουγγαρίσματος γεμάτος βρομόνερα, εκεί κοντά ήτανε και η βρύση με το νερό – η πρώτη πραγματική εργαλειοθήκη βασανισμού που αντίκριζα στη ζωή μου. Εκτός απ' όσους κατεβαίνανε απ' τις σκάλες, μας περίμεναν κι άλλοι, όλο γέλια και χαρές, το υπόλοιπο συνεργείο των βασανιστών – σαν σκυλιά που παίρνουν την κατάλληλη στάση για να τους πετάξεις και ν' αρπάξουνε στον αέρα ένα κόκκαλο».*

Ασύλληπτες μέθοδοι βασανισμού χρησιμοποιήθηκαν κατά των εκατοντάδων αντιδικτατορικών αγωνιστών που συλλαμβάνονταν καθημερινά και οδηγούνταν στα μπουντρούμια της χούντας

*Το βιβλίο θα παρουσιαστεί στις 8 Δεκεμβρίου 2025 στις 6.30 μ.μ. στον κινηματογράφο «Τριανόν» (Κοδριγκτώνος 21 & Πατησίων).